

DE STANDAARD

Maandag 31 Januari.

Abonnementsprijs per 3 maanden:
Voor Amsterdam f 2.50. — Buiten Amsterdam franco f 2.90.
Enkele Nummers 5 Cents aan het Bureel.

BUREEL: Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Directeur-Uitgever J. H. KRUYT.

Advertentiën, van 1 tot 6 regels 90 Cents,
iedere regel daarenboven 15 Cents. Aanvragen of vermelding
van liefdegaven 10 Cents per regel.

Een hachlijke keuze.

VI.

Aan de verzwakte houding der club in Juni kwam het best uit, hoe noodlottig de gevolgen van de begane fout zich gevoelen deden.

Vergelijk men toch de energieke wijze, waarop de club in 1878 haar loop begon, met de matte houding, die haar sinds de ontbinding kenmerkte, dan springt het in het oog, dat ze, aan haar heup ontworpen en door de ontbinding geknakt, zich in den nieuw geschapen parlementairen toestand niet op haar plaats gevoelde.

Het waren nog dezelfde afgevaardigden die er zaten, en toch waren het dezelfde mannen niet meer.

Ja, zoo ge uit het Bijblad saamleest, wat sedert de ontbinding, en namens de club door haar woordvoerders, en door hare leden op persoonlijk risico gezegd is, dan zou geen kenner der historie het later in tien jaren raden, dat een aldus optredende groep een parlementaire club der antirevolutionaire partij was geweest.

Waarom lag dit?

Uitsluitend aan Mackay's onvoorzichtigheid, gelijk die door Heemskerk's handigheid gescamoteerd was?

Dit weigeren we te gelooven.

Ongetwijfeld heeft Mackay's schrijven en de gevolgde ontbinding de sneeuwlawine aan het rollen gebracht, die tegen dit huis is aangeslagen; maar zoo het huis zelf steviger in zijn binten had gezeten en vaster op zijn fundamenteen gestaan, zou het niet derwijs uit zijn voegen zijn gelicht en ontzet.

Van de aanleiding, die ongetwijfeld in de ontbinding lag, dient derhalve teruggegaan naar de dieper liggende oorzaak; en er dient onderzocht wat er in de club zelve gebrekkigs school, dat zoo plotseling de fierheid in malaise kon omslaan.

En dan wachte zich een ieder wel voor een onbillijk oordeel, en waar schuwen we de stuurlieden, die aan wal staan, nog eens opzettelijk, om op den kapitein, die met averij zijn schip binnenbracht, niet hooghartig te smalen.

Ook tegenover de Club zullen we den moed hebben, om voor den eisch onzer beginselen op te komen; maar nooit zal ons na kunnen worden gezegd, dat we in ondank vergaten, wat in de parlementaire bres en in de hitte des daags door onze gewaardeerde mannen is doorstaan.

Niet één is er onder hen, die de noden en belangen van ons volk niet op het harte droeg, en niet met ons jubelen zou, bijaldien de triomf van het Christelijk beginsel door ons mocht worden beleefd.

Meer nog: Des zijn we zeker, dat al onze Club-leden, tot den laatsten man toe, er met ons vooruitkomen, dat hun morele kracht dit jaar geleefd heeft, en nog eer dan wij gevoeld hebben, dat er veel niet wel liep in hun kleinen kring.

Nergens misschien meer dan juist in de Club zal dan ook de juistheid van onze kritiek erkend en in niet eenen kring hartelijker onze wensch gedeeld worden, dat hoe eer hoe beter aan zoo gedruken toestand een einde mocht komen.

En op wat plek we dan den vinger leggen, om de diepere oorzaak van het kwaad aan te wijzen?

Op niets anders dan op den te snellen groei van onze Kamerclub.

Een parlementaire club, die pas opgericht, in acht jaar tijds meer dan verduubbelt in het cijfer, groeit, zooze zich niet zorgvuldig voedt, noodwendig uit haar kracht.

In een oude club zou dit gevaar niet in die mate aanwezig zijn geweest.

Had er in eigenlijken zin reeds voor jaren een parlementaire club bestaan,

waarin allengs ervaring opgedaan, politieke tact aangekweekt, een wijze van doen en gedraging levensregel geworden, en door den loop der tijden een zedelijk gezag en een zedelijke meerderheid aan de rijkst met talenten bedeelde ware toegekomen, dan ware ook het assimilatievermogen allicht sterker geweest.

Laat een oud garderegiment tot op een tiende in de pan worden gehakt, toch bezit het kader en wat van den hoop overblijft in zijn traditiën en usantiën zedelijke kracht te over, om in drie jaren tijds het oude regiment weer nieuw uit jonger gezellen te doen opleven.

Een clubje, gelijk er eertijds was van Groen van Prinsterer, Elout van Soeterwoude, Van Ijden en Mackay, zou sterk genoeg geweest zijn om aan een dubbel aankomende versterking vorm en parlementair gehalte te geven. Maar nu er dusver in plaats van zulk een club niets bestaan had, dan een los kranse, waarin alles op losse schroeven stond, kwamen onze vrienden in 1878 metterdaad als *novi homines* bij elkander.

Dit wordt niet gezegd, om de eminente verdiensten, die in zake het clubverband onbetwistbaar reeds sinds 1870 aan Baron van Wassenaeer toekomen, ook maar eenigszins te verkleinen.

Integendeel, juist Baron van Wassenaeer van Catwijk is de man geweest, die, ziende op wat in het Buitenland regel was, steeds het nadrukkelijkst op club-formatie heeft aangedrongen; zich jaren lang de verdrietige moeite getroostte, om half-onwilligen toch bijeen te lokken; en die als voorzitter van het vroegere kranse, zich zelve steeds verloofend heeft, opdat de Club er maar mocht komen.

Maar ook hij kon geen ijzer met handen breken, en metterdaad kon er van een club, in engeren zin, vóór 1878 dan ook geen sprake zijn.

En zoo deed zich dan de moeilijkheid voor, dat men plotseling en, vrij onverhoeds, uit onderscheidene deelen des lands op het Binnenhof zich met elkander saamvond zonder ook maar van verre te gissen of te tasten, wat weg het uit moest.

Hetgeen de royalisten in Frankrijk ondervonden hebben, toen ze in 1871 te Bordeaux saamkwamen, hoe uiterst ongelegen het is, om, na dusver buiten de zaken van Staat te zijn gehouden, zich opeens geroepen te zien, om parlementairen invloed op de regeling te moeten uitoefenen, werd dan ook in onze Club ruimschoots ervaren.

Door den tegen-Christelijken geest, die dusver in regeringszaken den boven-toon had, was een ieder van hen zorgvuldig verre gebleven van zoo glad en gevaarlijk terrein. Bijna niet een hunner was thuis op 's Lands bureaux of had dusver gelegenheid gehad om zich in de administratie te mengen; en zelfs van aanzien was het regereend personeel hun goeddeels vreemd.

Welk een taak dus niet, om op gevorderden leeftijd, in verbintenis met even onervarenen, plotseling geroepen te worden, eerst tot controleeren, straks tot zelf-beheeren van alle zaken van aangelegenheid van Staat!

Zoo was het alleszins verklaarbaar, dat een altoos ontzenuwend gevoel van onzekerheid reeds van meet af iets ontnam aan de vastheid van tred, waarmee men had willen voortschrijden.

O, Zoolang men buiten de Kamer stond, en de taak slechts van verre bezag, scheen de roeping zoo schoon en zoo licht uitvoerbaar.

Reeds zoo dikwijls had men zich zelve bedroefd over de weinige kloekheid en de weinige energie, waarvan menig Kamerlid blijf gaf, dat onwillkeurig de gedachte wel eens inschoot: „O, Was ik er maar, hoe heel anders zou ik het aanvatten!”

En zie, eindelijk wordt men opgeroepen. Men wordt ook Kamerlid. Met enthousiasme trekt men naar de residentie. God zal getuigen!

En toch, geen drie maanden heeft men op de groene banken gezeten, of de parlementaire wind blies het stofgoud reeds van de vleugelen af; men viel zich zelve tegen; en heeft zijn illusien beweend.

O, Er is in de Kameratmosfeer zoo veel dat bijna stikken doet; zooveel in den stroom van het Kamerleven, dat u als een kil bad al uw gloed en al uw geestdrift afkoelt.

Nog niet één Christenman is ooit naar het Binnenhof getogen, of met Groen heeft hij gebujeld, als de ure sloeg, dat hij weer vrijkwam.

En onder zulke auspiciën saamgekomen, hoe konden onze vrienden dan anders, dan door ongelooftelijke inspanning, tot het allengs ontwikkelen van zekere usantiën en het allengs ontplooiën van zekere gemeenschappelijke parlementaire kracht geraken?

Zoo was het beengestel nog niet vast en het spierweesels nog niet krachtig genoeg geworden, toen reeds kort daarop de buitengemeene groei begon, en de knaap in de lengte van den man schoot, eer nog het manlijk krachtsgevoel kon grijpt zijn.

Nu had slechts één middel bij dit „uit zijn kracht groeien” redding kunnen aanbieden, indien men namelijk tegenover dien te sterken groei een even sterke voeding had overgesteld.

Voor wie te snel opschiet, is voeden, voeden en altoos voeden naar luid het advies van alle deskundigen, het eenig recept dat probaat is.

En zoo kon ook onze club het bij zoo sterken groei alleen in dit ééne geval bolwerken t. w.: zoo ze van meet af bedacht ware geweest op buitengemeen krachtige voeding.

Krachtig voedsel nu voor een parlementaire partij; haar levensbrood; haar proteïne; haar pepton; of hoe ge het vleeschextract, wat haar redden moet, ook noemen wilt; lag nooit anders dan in haar beginselen.

Beginselen bij avond en beginselen bij morgen! Bij dagen en bij nachten altoos dat ééne maar!

Beginselen, praktisch keurig bereid, en straks met een goed gebit vermalen, we weten het wel, maar als spijs, als wezen van de kracht van zijn spijs, toch altoos weer het extract van zijn zuiverste beginselen.

En zie, of aan den Clubdisch al deze jaren nu deze hoofdschotel naar behooren voorzien is geweest, dat is het, wat we ons onderwinden zeer bescheidenlijk te betwijfelen.

O, Gewisselijk, op het Menu is aan te wijzen, dat ze niet vergeten zijn. Maar hoofdschotel! Dit is nog iets anders.

*** Continuïteit van gedragslijn.

De indruk mag niet blijven, als gaf de antirevolutionaire partij, door thans bij art. 76 te vallen, haar *Non possumus* prijs.

Dit deed ze niet.

Wat kan ze niet doen en zal ze niet doen. En zelfs dien indruk zou niemand verkregen hebben, zoo men slechts behoorlijk onderscheiden had tusschen deze twee: 1°. de eigenlijke Grondwetsherziening; en 2°. de vraag, op welke wijze het volk tot deze eigenlijke Grondwetsherziening met zijn Koning zal medewerken.

Wat nu aangaat het eerste punt: de eigenlijke Grondwetsherziening zegt het *Non possumus*, zoo nu als in Maart '86, dat de antirevolutionaire partij hiertoe niet meewerkt, tenzij vooraf zekerheid besta dat het principieel verkeerde uit Art. 194 zal wegvallen.

Wat daarentegen de vraag raakt, welk volksdeel ten deze met den Koning meewerken zal, antwoordde de antirevolutionaire partij steeds en antwoordt ze nog: Niet het pays-légal van thans; maar een veel grooter volksdeel, en dat groote volksdeel ingedeeld naar andere districts-grenzen.

Dit doel nu trachten we eerst te bereiken door voorafgaande herziening van Kieswet en Kiesstelsel.

Maar dit is niet de benig denkbare *Reform-bill*.

Reform-bill kan ook zijn, dat men eerst art. 78 herzielt, en daarbij een andere Kieslijst en Kiesstelsel levert.

Tot dusverre loopt dus alles wel.

Te beter zelfs, daar op die wijs geen Kamer, waaraan een tiende voor het compleet ontbreekt, tegen alle zedelijk recht in, beslissingsmacht zal erlangen.

Maar dan besef men ook, dat de gedragslijn onzerzijds geen andere kan zijn dan deze:

1°. dat men poge aan de behandeling van art. 76 en het daarbij behoorend voorloopig kiesreglement de prioriteit te doen verleenen; en na afhandeling van deze beide, van verdere Grondwetsherziening, zelfs bij eerste lezing, door deze Kamer afzie;

2°. dat onze partij, zoo een motie van deze strekking mocht verworpen worden, of geen deel name aan hetgeen, 't zij aan art. 76 voorafgaat, 't zij daarop volgt; of wel bij elk der overige voorstellen, na het artikel gewoon behandeld te hebben, het wetsontwerp, *eo ipso*, afstemme.

3°. dat onze partij bij de behandeling van art. 76, door elk conservatistisch element in de Hegeeringsvoorstellen te bestrijden, toone dat haar ijver voor een *Reform-bill* gemeend was;

4°. dat onze partij bijaldien de Koning, uithoofde van zijn hoogen leeftijd, er op staan mocht, dat de Troonsopvolging terstond onder het mes ga, voor dit ééne punt uit loyaleits voor den Koning een exceptie make;

en 5°. dat onze partij in geen geval voor een stellen van de portefeuilles quaestie uit den weg ga, maar duidelijk doe uitkomen, hoe een terugtreden van Heemskerk h. i. voor de Grondwetsherziening geen *verlies* maar *winst* zou zijn.

Deze gedragslijn, klaar en doorzichtig, vloeit vanzelf uit het verleden en uit de beginselen van onze partij voort.

En andere gedraging zou of verzaking van trouw of een spelen met de heiligste belangen zijn.

En we zien niet in, wat aan de ons bestrijdende pers recht gaf, bij onze Kamerclub, ook al beging ze nog zoo ernstige fouten, of het een of het ander te onderstellen.

Wij althans, al verbloemen we haar verkeerde zetten op het schaakbord niet, zullen blijven strijden voor haar eer en haar trouwe, en wat de Club in haar geheel, en wat elk harer leden aangaat.

Buitenlandsch Overzicht.

Amsterdam, 29 Jan

In moede.

„Of in dagen als deze dergelijke „ontbullen” den eersten minister (Lord Salisbury) aangaan zullen zijn, is te betwijfelen”, zoo zeiden we gisteren, sprekend over de redenen door Lord Churchill aangevoerd tot rechtvaardiging van zijn treden uit het Britsche Kabinet.

Heden blijkt, dat die twijfel gewettigd was. De conservatieven toch zijn meer dan toornig daarover, dat de oud-minister zoo heftig de buitenlandsche staatkunde van het kabinet heeft aangevallen, en de zwakheden en gevaren er van aangetoond heeft. Denklijk zal lord Salisbury de eerste gunstige gelegenheid aangrijpen, om te beproeven den indruk van Churchills woorden weg te nemen. Doch in elk geval laat de reden zijner uittreding zich dit niet doen. Daarbij heeft Gladstone zich geheel aangesloten bij Churchills opmerkingen over de noodzakelijkheid der invoering van bezuiniging in 't gebruik der openbare gelden.

De nieuwe zitting begint voor het kabinet niet gunstig. De nederlaag van Goschen is, gelijk we reeds zeiden, een zware slag. Wellicht zal hij weer aftreden als minister. Men wil hem nu te Oxford candidaat stellen, waar zijn verkiezing zeker is. Maar zijn overwicht vermeerderd op die wijs niet. In alle geval gelooft men, dat hij niet lang zal aanblijven, en er dus weer een crisis zal ontstaan.

Intusschen heeft het Lagerhuis gisteren het ontwerp tot wijziging van de rechtsbedeeling in Ierland bij eerste lezing aangenomen. Gladstone was den vorigen dag heftig tegen de Iersche staatkunde van het kabinet opgekomen, waaraan hij de ellenen der boeren toeschreef. Gisteren verdedigde Hicks Beach, minister voor Ierland, de houding der regering. Tot bestrijding van het „veldtochtsplan” der Parnellisten worden, zei hij, verdere volmachten vereischt. Een afscheiding van Ierland ware zelfs verkijselijk, wanneer het herstel van den wettelijken toestand onmogelijk was.

De beradslaging over 't adres van antwoord op de troourede wordt nog voortgezet. Nu juist een jaar geleden deed men ovensoo, en was ook Ierland de hoofzaak. Men is dus weinig verder. 't Was toen, dat de Iersche zaak aanleiding werd, dat Salisbury's Kabinet viel.

De toestand.

Niet minder dan te Parijs beïjvert men zich ook te Berlijn, om alles te vermijden wat ernst of vrees voor vredesverstoring wekken kan.

Zoo heeft dezer dagen de Keizer bij een partij ten Hove in een gesprek medegedeeld, dat eerstdaags verscheiden duizenden reserve-manscapen, naar men wil, 72,000 man, onder de wapenen zullen worden geroepen om zich te oefenen in het gebruik van het nieuwe repetitie-geweer. De Keizer voegde er echter uitdrukkelijk aan toe, dat deze maatregel geen bedenkelijken aard heeft, en op geenerlei wijs als bedreiging moet worden opgevat.

Het is zeer verstandig ook, als men noodzakelijke maatregelen als deze neemt, er in onze dagen zulk een woord bij te voegen. Dat zulks noodig geacht worit 't bewijst echter tevens hoe onbetrouwbaar de toestand nog altijd is. De maatregel zelf getuigt mede daarvan, dat men vrede wenschend, zorgt op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn.

Zeer belangrijk met het oog op de beslechting van het Bulgaarsch geschil is, dat, volgens de *Times*, Rusland van den prins van Mingrelia heeft afgezien, en prins George van Leuchtenberg, mede een Ius, voorgesteld heeft als candidaat voor den Bulgaarschen troon. Rusland wil thans zijn vertegenwoordiger te Sofia machtigen, bij het regentschap aan te dringen op het nemen van zijn ontslag, en het vestigen van een voorloopig bewind. Dit zal, naar men weet, als het eerste waar is, wel minder zwaarigheid hebben.

Van Zankoffs meervermeld program verwerpt de Porte de benoeming van Kaulbars tot minister van oorlog in Bulgarije, het gedeeltelijk ontslaan van het Bulgaarsche leger, en het terugroepen der verbanen samenzweerders. De overige punten worden voorbereiden voor een bespreking met de Bulgaarsche gemachtigden; doch de Porte weigert eenig voorstel te doen, en wil alleen bemiddelend optreden.

Gelijk reeds meer is opgemerkt begonnen ook de kleinere Staten van Europa, op het voetspoor van de groote, en op eigen behoud bedacht, zich te wapenen of althans te bekwaamen tot handhaving der onzijdigheid.

Van Engelsche zijde is, gelijk men weet, kort geleden de onzijdigheid van België ter sprake gebracht. Thans handelt de *Nordd. Allgem. Zeitung*, in een stuk dat zeer de aandacht trekt, over de onzijdigheid van Zwitserland en België in tijd van oorlog.

In 1870, zegt het blad, heeft Zwitserland volkomen zijn onzijdigheid gehandhaafd, al ging 't moeilijk. De voorgenomen volkomen centralisatie van het geheele krijgswezen wordt er beschouwd, als op dit oogenblik ontijdig, omdat in een hachlijke tijdperk door een half volbrachte organisatie de slagvaardigheid van het geheele leger wordt verlamd. Dit is juist, zegt de *Nordd.*, nu Zwitserland heeft getoond, dat men op zijn leger kan vertrouwen, en het bovendien in wel geregeld staatkundige toestand verkeert.

Doch anders is 't in België. Daar heerscht op staatkundig gebied de ergste verdeeldheid. Anarchistische woelingen zijn er sterker dan elders. Door de plaatsvervanging is het leger er in een geheel onvoldoende toestand, getuige 't woord van generaal Van der Smissen. België moet een onmiddellijke beslissing dezer zaak in het belang des lands wenschen.

Dat een onzijdige staat, zoo eindigt de *Nordd.*, geen behoefte zou hebben aan een degelijk strijdvaardig leger, zal wel nooit kunnen worden bewezen. Juist het leger van een onzijdigen staat moet die eigenschap bezitten. Want wil zulk een de voordeelen van zijn internationalen toestand, van zijn neutraliteit volkomen deelachtig worden, zoo moet hij toch, evenals in vrede, ook in oorlog op eigen krachten kunnen steunen. Bondgenooten heeft hij dan niet, en kan hij ook niet hebben. In plaats van alle verdere redeneering willen wij ten opzichte van België slechts vragen: wat zou er zijn gebeurd, wanneer 't Belgische leger ten vorigen jare de oproeren niet had bedwongen, en het een of ander gedeelte van het leger met de muitelingen gemeen? zaak had gemaakt?

't Is het blad van vorst Bismarck dat zoo spreekt, en daarmee ten eerste aan valse geruchten den bodem inslaat, maar ten tweede ook den kleinen Staten een les geeft die zij — ook al worden zij niet uitdrukkelijk genoemd — wel zullen doen ter harte te nemen.

De werktakingen in de Vereen. Staten duren voort. Thans weer hebben de arbeiders op de lichterschenen in de haven van New-York het werk gestaakt. Ten

enkele woorden in het licht gesteld.

